

ZATVORENIK KAO RODITELJ

PREGLED STANJA U ZATVORSKOM SUSTAVU

MINISTARSTVO PRAVOSUĐA
UPRAVA ZA ZATVORSKI SUSTAV
SREDIŠNJI URED

Prof. Renata Šoher
Voditeljica Službe tretmana

Okrugli stol „Zatvorenik kao roditelj – psihološka perspektiva”
Zagreb, 21. svibnja 2013.

- **Opći dokumenti** kojima se štite ljudska prava i temeljne slobode, pa tako i dječja prava:
 - **Ustav RH,**
 - **Povelja Ujedinjenih naroda,**
 - **Opća deklaracija o ljudskim pravima,**
 - **Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda,**
 - **Povelja o temeljnim pravima Europske Unije**
 - **Obiteljski zakon**
 - **Zakon o izvršavanju kazne zatvora**
 - **Pravilnik o pogodnostima zatvorenika**
 - **Europska zatvorska pravila** ugrađena u ZIKZ (čl.111.,117.)

Zakonski okvir

- **Europska Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda kako je izmijenjena Protokolom 11 s Protokolima 1., 4., 6., 7., i 13.**

rujan 2003.

- Članak 8. -Pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života
- **1. Svatko ima pravo na poštovanje svoga privatnog i obiteljskog života, doma i dopisivanja.**
-

- Dokumenti koji su **isključivo namijenjeni djeci** kao posebno osjetljivoj skupini:
- **Konvencija o pravima djeteta:** Čl. 3. st.1:
„U svim akcijama koje se odnose na djecu, bilo da ih poduzimaju javne ili privatne ustanove socijalne skrbi, sudovi, državna uprava ili zakonodavna tijela, najbolji interes djeteta mora imati prednost“.
- **Konvencija o kontaktima s djecom**

Zakonski okvir

- **Eurochips** (European Committee for Children of Imprisoned Parents) je Europski odbor za djecu čiji su roditelji u zatvoru.
- Štiti interese djece čiji su roditelji u zatvoru.
- Jedna od glavnih zadaća Eurochips-a je podizanje svijesti o potrebama djece zatvorenika.
- Eurochips stoji na načelima kako se u svakoj situaciji mora postupati u skladu s najboljim interesom djeteta te kako djeca imaju pravo znati o uhićenju i zatvaranju njihovih roditelja.
- Djeci mora biti omogućeno uspostaviti kontakt s roditeljima

Europske inicijative

- **Obiteljski zakon** u čl. 87. st. 3.:

„Dijete ima pravo na život sa svojim roditeljima, u skladu sa svojom dobrobiti. Ako živi odvojeno od jednog ili oba roditelja, dijete ima pravo na susrete i druženja s roditeljima.“

- Glavna svrha izvršavanja kazne zatvora jest, uz čovječno postupanje i poštovanje dostojanstva osobe koja se nalazi na izdržavanju kazne zatvora, njegovo **osposobljavanje za život na slobodi u skladu sa zakonom i društvenim pravilima**.

(Čl. 2. Zakona o izvršavanju kazne zatvora (Narodne novine broj: 190/03., pročišćeni tekst, 76/07., 27/08., 83/09. i 18/11., 48/11.)

- U procesu realizacije Pojedinačnog programa izvršavanja kazne zatvora kroz redovite individualne razgovore sa zatvorenicima-roditeljima ukazuje se na **značaj održavanja kontakta s djecom** tijekom izdržavanja kazne.

Svrha izdržavanja kazne

Zakon o izvršavanju kazne zatvora

(NN 190/03., pročišćeni tekst, 76/07., 27/08., 83/09. i 18/11., 48/11.)

- **Članak 111.**
- (1) Trudnici i majci s djetetom koje je rodila za vrijeme izdržavanja kazne zatvora osigurava se cjelovita zdravstvena zaštita u svezi s trudnoćom, porođajem i majčinstvom.
- (5) Dijete će ostati uz majku na njezin zahtjev na temelju odluke nadležnog tijela do navršene treće godine života, a nakon toga centar za socijalnu skrb poduzet će potrebne mjere za smještaj djeteta. Opremu za dijete te stručnu skrb i zdravstvenu zaštitu djeteta osigurava kaznionica, odnosno zatvor. Ovlaštena osoba centra za socijalnu skrb obvezna je jedanput u tri mjeseca, a po potrebi i češće posjetiti kaznionicu, odnosno zatvor radi nadzora odnosa majke, te poduzeti odgovarajuće mjere ako je potrebno.
- (6) Zatvorenica trudnica te majka i dijete imaju pravo na tjedne posjete članova obitelji.

Zakonski okvir

Zakon o izvršavanju kazne zatvora

(NN 190/03., pročišćeni tekst, 76/07., 27/08., 83/09. i 18/11., 48/11.)

Članak 117.

- (1) Zatvorenik ima pravo na posjete članova obitelji dva puta mjesečno i blagdanom u trajanju najmanje jedan sat.
- (2) **Maloljetna djeca mogu posjećivati roditelja zatvorenika svaki tjedan i blagdanom. Maloljetna djeca do četrnaest godina posjećuju zatvorenika u pratnji odrasle osobe iz stavka 1. ovoga članka ili skrbnika.**
- (3) **Kaznionica, odnosno zatvor će u skladu sa svojim mogućnostima posebno opremiti prostore za posjet djece iz stavka 2. ovoga članka.**

Zakonski okvir

Pravilnik o pogodnostima zatvorenika

(NN 128/99., 55/00., 59/00., 129/00., 59/01., 67/01., 11/02., 190/03. – pročišćeni tekst, 76/07., 27/08. i 83/09.)

Izlazak s posjetiteljem u mjesto u kojem se nalazi kaznionica, odnosno zatvor

Članak 8.

Zatvoreniku se može odobriti izlazak s posjetiteljem u mjesto u kojem se nalazi kaznionica, odnosno zatvor ili drugo mjesto određeno kućnim redom:

Članak 9.

Zatvoreniku koji ne koristi pogodnosti izlaska iz članka 8. i 10. ovoga Pravilnika može se odobriti izlazak bez posjetitelja u mjesto u kojem se nalazi kaznionica, odnosno zatvor ili drugo mjesto u skladu s kućnim redom:

Članak 10.

(1) Zatvoreniku se može odobriti izlazak u mjesto prebivališta, odnosno boravišta ili drugo mjesto u trajanju od najmanje dvanaest sati:

Zakonski okvir

UPRAVA ZA ZATVORSKI SUSTAV

SREDIŠNJI URED

SLUŽBA ZA UPRAVNE
POSLOVE I LJUDSKE
RESURSE

SLUŽBA
TRETMANA

SLUŽBA
OSIGURANJA

SEKTOR ZA
INFORMATIKU

KAZNIONICE

Kaznionica u Glini
Kaznionica u
Lepoglavi
Kaznionica u
Lipovici-Popovači
Kaznionica u Požegi
Kaznionica i zatvor u
Šibeniku
Kaznionica u
Turopolju
Kaznionica u Valturi
Zatvorska bolnica u
Zagrebu

ZATVORI

Zatvor u Bjelovaru
Zatvor u Dubrovniku
Zatvor u Gospiću
Zatvor u Karlovcu
Zatvor u Osijeku
Zatvor u Požegi
Zatvor u Puli
Zatvor u Rijeci
Zatvor u Sisku
Zatvor u Splitu
Zatvor u Varaždinu
Zatvor u Zadru
Zatvor u Zagrebu

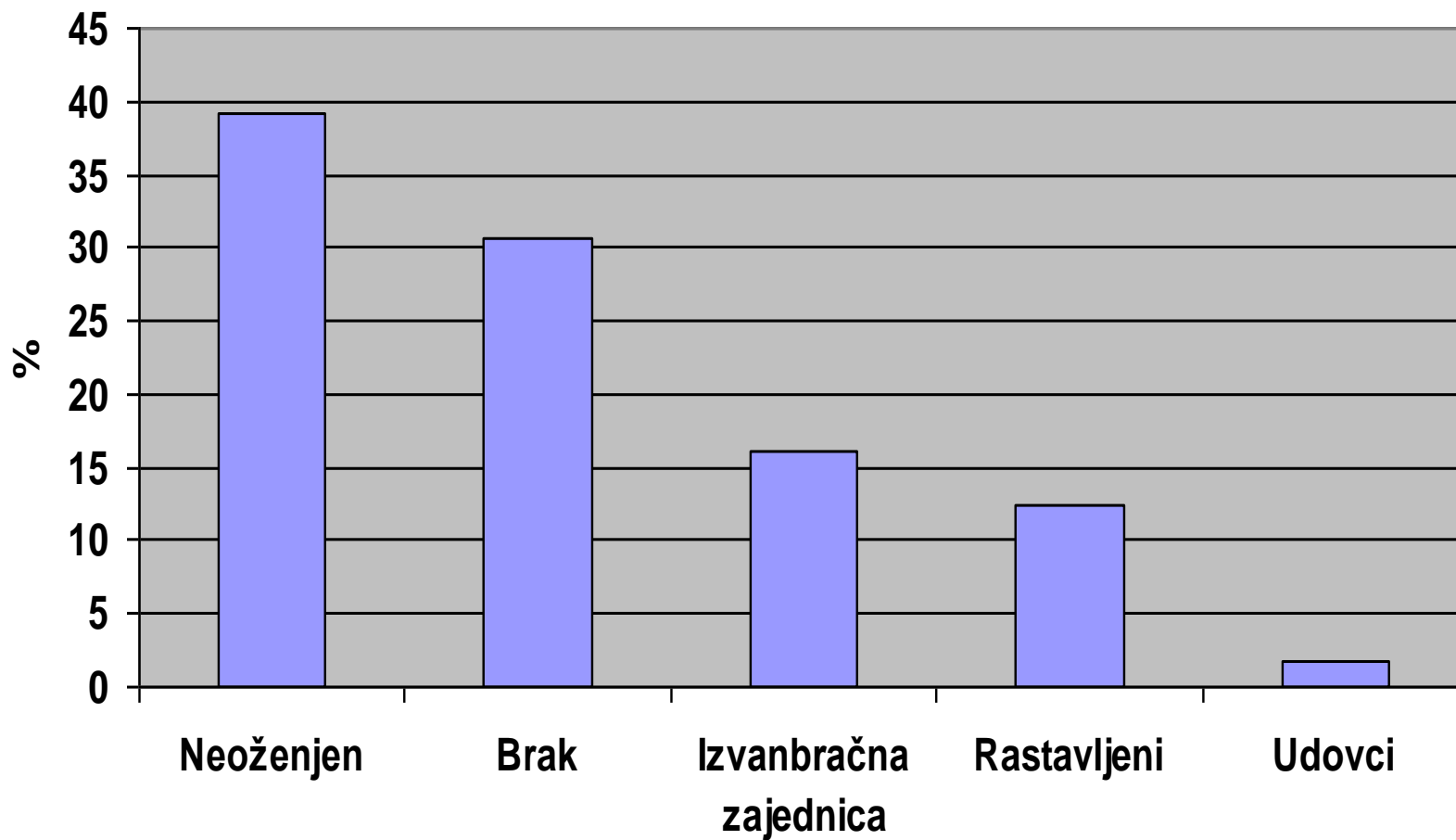
ODGOJNI ZAVODI

Odgojni zavod u
Požegi
Odgojni zavod u
Turopolju

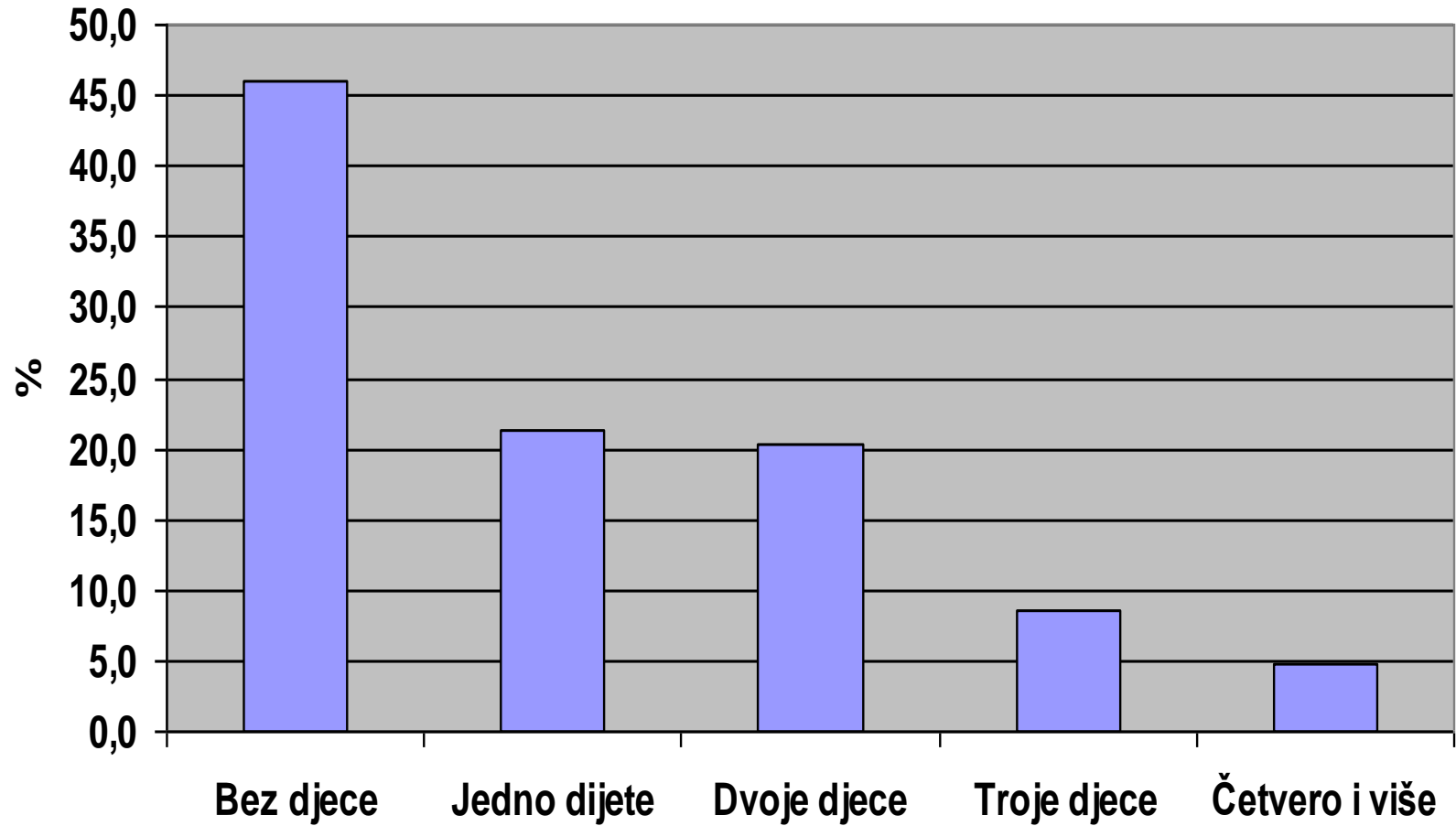
CENTAR ZA DIJAGNOSTIKU U ZAGREBU

CENTAR ZA IZOBRAZBU

Bračni status zatvorenika

Broj djece

Procjena broja djece koja su imala jednog ili oba roditelja u zatvoru tijekom 2012. godine (svi statusi)

17.986

Tijekom 2012. g. 2213 zatvorenika i maloljetnika primilo je 9168 posjeta svoje maloljetne djece!

- Prema preporukama **Pravobraniteljice za djecu** o zaštiti prava i interesa djece čiji su roditelji lišeni slobode zatvorski sustav je:
- poboljšao uvjete u kojima djeca čekaju kod posjete roditelju-zatvorenik
- u svim kaznenim tijelima uređeni su prostori za dječje posjete roditelju
- pretrage djece najčešće se obavljaju samo vizualno, tek ponekad se, iz sigurnosnih razloga, pretraga obavlja drugačije ali tako da ne narušava dostojanstvo djeteta i da je službenik osiguranja istog spola kao i dijete
- podignuta je razina svijesti o tome da se prilikom upućivanja zatvorenika u kazneno tijelo vodi računa i o blizini prebivališta djeteta radi lakšeg ostvarivanja posjeta

Suradnja s Pravobraniteljicom za djecu

- u svim kaznionicama i zatvorima, osim Zatvorske bolnice, postoji prikladno uređena prostorija za posjet djece (oslikani zidovi dječjim motivima od strane zatvorenika, u Zatvoru u Rijeci oslikala Udruga „Za bolji svijet“)
- prostori su dodatno opremljeni igračkama, slikovnicama, priborom za crtanje, didaktičkim materijalom, postavljeni su panoi s dječjim radovima, prilagođen namještaj, ponegdje ploča na zidu za crtanje
- u većini kaznenih tijela u prostoriji za posjete postoji "dječji kutić"

Pregled stanja

- zajedničke aktivnosti roditelja-zatvorenika i djece prigodom važnih datuma
- zatvorenici mogu pokloniti svoje uratke djeci (pisanice, glinamol, pjesme)
- omogućeno donošenje slatkiša i igračaka za djecu koja su dan prije kupljena u zatvorskoj kantini
- za blagdane i značajnije datume (Međunarodni dan djece, Dan konvencije o pravima djeteta) prostor se dodatno uređuje
- redovito se obilježava Europski tjedan djece čiji su roditelji u zatvoru

Pregled stanja

- provedeno senzibiliziranje službenika, posebno službenika Odjela osiguranja, o važnosti poboljšanja kvalitete kontakata djece i roditelja
- posebna pažnja se posvećuje prilagođenom načinu komunikacije osoblja s djecom i načina pretrage
- u poluotvorenim i otvorenim kaznionicama zatvorenici najčešće koriste pogodnost izlaska u mjesto prebivališta i tako ostvaruju kontakte sa svojom djecom
- svi zatvorenici koji imaju tu mogućnost, koriste izvanzatsvorske pogodnosti za kontakte s djecom

Pregled stanja

- U K u Lipovici-Popovači na otvorenom prostoru je igralište za djecu s toboganom i ljuljačkom
- Zatvor u Puli: u nemogućnosti dolaska djece (financijske teškoće, udaljenost) odobrava se izvanredni telefonski razgovor
- Zatvor u Osijeku: priprema za organiziranje dječje predstave za djecu zatvorenika u suradnji s Osječkim dječjim kazalištem
- U Kaznionici u Požegi i Zatvoru u Puli posebno vrijeme posjeta za djecu, za svakog zatvorenika su posjete planirane unaprijed kako djeca ne bi čekala pred zatvorom

Pregled stanja

- u nekim manjim zatvorima (npr. Dubrovnik, Sisak) nemoguće je organizirati zajedničke radionice roditelja-zatvorenika i njihove djece iz sigurnosnih razloga, nedostatka prostora i osoblja
- od 2009. godine, u suradnji s Obiteljskim centrima, u nekim kućama provodio se projekt "Odgovorno roditeljstvo" (Lipovica, Glina, Šibenik, Požega, Varaždin, Rijeka i dr.)
- od travnja 2013. godine provodi se posebni program Uprave za zatvorski sustav „Zatvorenik kao roditelj“

Pregled stanja

- **U ženskom odjelu** postoji vrijeme isključivo za dječje posjete (srijedom i subotom), posjete traju 1-4 sata ovisno o pogodnostima zatvorenice
- prostor je prikladno uređen
- dodatna individualna podrška majkama zatvorenicama
- djeca koja su smještena u ustanove soc.skrbi – dobra suradnja sa SOS dječjim selima, dovode djecu najmanje jednom u tri mjeseca
- majke roditelje, uz odobrenje CZSS, dijete boravi uz majku do 3. godine, nakon 1. godine života može ići u lokalni vrtić
- 2011-jedna grupa "Odgovorno roditeljstvo", 15 zatvorenica

Kaznionica u Požegi

- u Zavodu su trenutno 3 **maloljetnika** koji imaju djecu do godine dana starosti, koja ih vrlo rijetko posjećuju
- prikladan prostor u multimedijalnom centru koji je izdvojen od prostora u kojem se odvijaju ostale posjete, opremljen igračkama primjerenim djeci do godine dana starosti

Odgojni zavod Turopolje

- rijetko **maloljetnica** ima dijete koje je ostalo kod kuće
- najčešće maloljetnice rode dijete u Zavodu i ono ostaje uz njih - smješta ih se u Odjel za roditelje pri Kaznionici u Požegi
- u proteklih 5 godina 6 maloljetnica je rodilo dijete u Zavodu
- trenutno su u Zavodu smještene dvije majke, jednoj je dijete u udomiteljskoj obitelji, druga je s djetetom u Odjelu za roditelje
- djecu koja su smještena u Odjelu za roditelje mogu posjećivati očevi i drugi članovi obitelji, po rasporedu iz kućnog reda, prostorija je prigodno uređena (zidovi, namještaj), dostupne su igračke i drugi didaktički materijali
- tri maloljetnice su se nalazile u situaciji da su im majke smještene u Kaznionici u Požegi – omogućene posjete u prostorijama za posjete, ali u posebnim terminima

Odgojni zavod Požega

- financijske poteškoće - zatvorenik nema novaca za telefonski kontakt s djetetom ili za dolazak djeteta u posjet
- ograničeno vrijeme tel. razgovora s djetetom
- nema jasnih procedura: procedura pretresa djeteta
- dostupnost tretmanskog osoblja tijekom dječje posjete
- nema evidencije ukupnog broja malodobne djece zatvorenika

Kaznionica u Glini

Kaznionica u Lipovici – Popovači

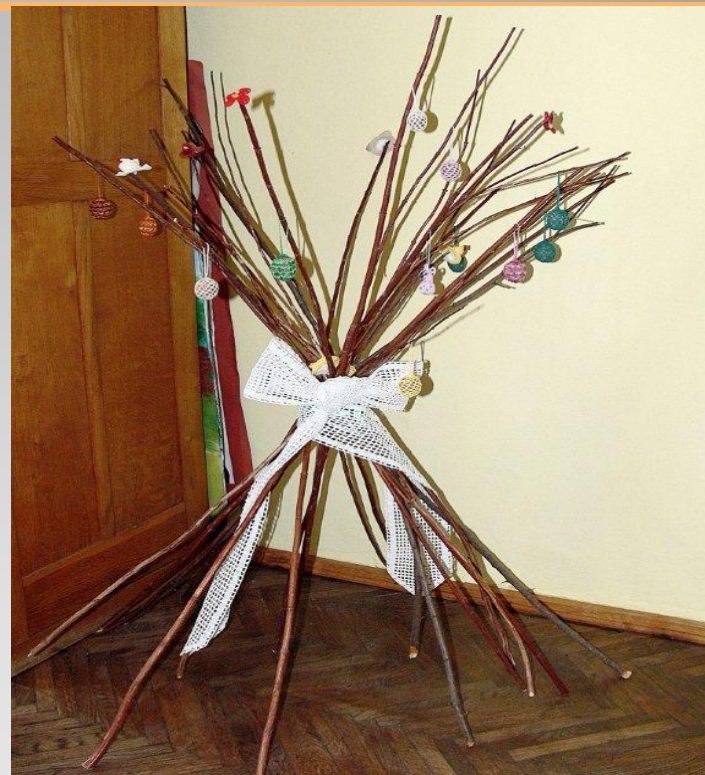

Kaznionica u Turopolju

Kaznionica u Požegi

Kaznionica u Požezi

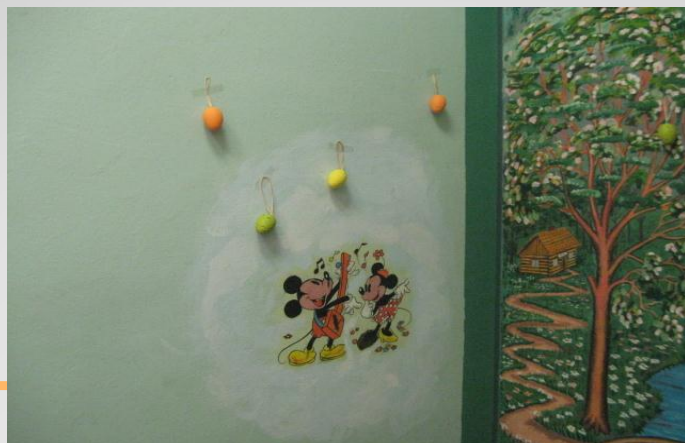
Kaznionica i zatvor u Šibeniku

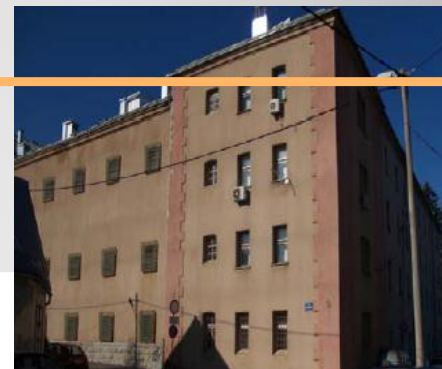

Zatvor u Bjelovaru

Zatvor u Gospiću

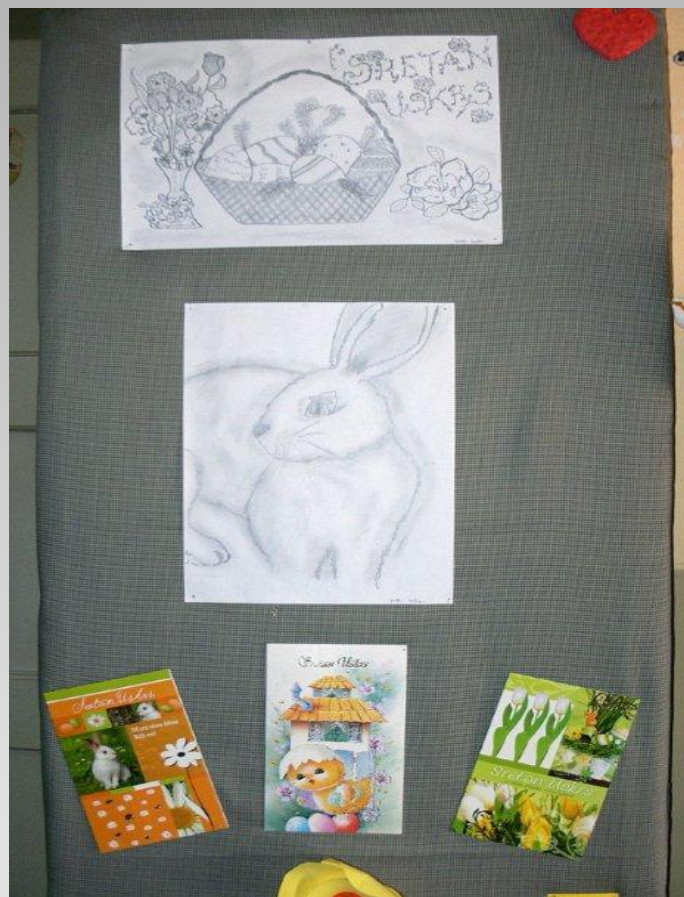

Zatvor u Zagrebu

Odgojni zavod Požega

Zatvorska bolnica u Zagrebu

Hvala na pažnji!